

Gerard Labuda

DYPLOMACJA POLSKA W CZASIE PANOWANIA DYNASTII PIASTOWSKIEJ
(WIEK X–1370)

I. Tworzenie się systemu państw narodowych w Europie Środkowej i ich rozwój we wczesnym średniowieczu (VI–X wiek)	11
1. System państw europejskich we wczesnym średniowieczu	11
2. Organizowanie państwa monarchicznego na ziemiach polskich (X w.)	12
3. Rozkwit państwa za czasów Bolesława Chrobrego (992–1025)	15
4. Organizacja i technika dyplomacji na przełomie X i XI w.	17
Technika i metody sztuki dyplomatycznej	20
5. Charakterystyka ogólna okresu	21
II. Przejściowe załamania i odradzanie monarchii (1025–1138)	22
1. Niepowodzenia polityki zewnętrznej i wewnętrznej Mieszka II (1025–1034)	22
2. Odbudowa państwa przez Kazimierza Odnowiciela (1034–1058)	24
3. Na szczycie i dnie upadku monarchii za Bolesława Śmiałego (1058–1079–81)	25
4. Powolna odbudowa monarchii typu pryncypackiego (wielkksiążęcego) za czasów Władysława Hermana (1081–1102) i Bolesława Krzywoustego (1102–1138)	26
5. Organizacja i technika dyplomacji w XI i na początku XII w.	30
Organizacja działalności dyplomatycznej	30
Technika i metody dyplomacji	33
6. Charakterystyka ogólna okresu	34
III. Między programem dzielenia a jednoczenia monarchii (1138–1295)	35
1. Osłabienie aktywności polityki zagranicznej w okresie pryncypackim (1138–1202)	35
2. Pryncypat w kryzysie (1202–1247)	37
3. Na drodze do zjednoczenia i odnowienia instytucji „królestwa” (1247–1295)	40
4. Organizacja służby dyplomatycznej w okresie żywotności pryncypatu (1138–1202)	42
Organizacja działalności dyplomatycznej	43
Technika działalności dyplomatycznej	44
5. Organizacja i technika dyplomacji w pierwszej połowie XIII w.	44
Organizacja dyplomacji	45
Technika i wyniki czynności dyplomatycznych	46
6. Organizacja i technika dyplomacji w drugiej połowie XIII w.	48
Schyłek dyplomacji osobistej książąt dzielnicowych	48
IV. Od Królestwa Polskiego regionalnego do ogólnopolskiego (1295–1370)	50
1. Królestwo regionalne Przemysława II i czeskich Wacławów II i III w Polsce (1295–1306)	50
2. Zabiegi Władysława Łokietka o odrodzenie ogólnopolskiego Królestwa Polskiego (1306–1320)	51

3. Polityczne niepowodzenia i wojenne porażki (1320–1333)	52
4. Pomorze i Śląsk w polityce Kazimierza Wielkiego — przejście od konfrontacji do kompromisu (1333–1348)	53
5. Umocnianie i poszerzanie państwowości (1348–1370)	55
6. Organizacja i technika służb dyplomatycznych (1295–1370)	57
Organizacja służb dyplomatycznych	58
Metody i techniki działalności dyplomatycznej	61
7. Charakterystyka ogólna okresu	62

Marian Biskup

DYPLOMACJA POLSKA W CZASACH ANDEGAWENÓW I JAGIELLONÓW
(1370–1572)

I. W dobie unii personalnej Polski z Węgrami za Ludwika Węgierskiego (1370–1382)	64
1. Europa Środkowa w kręgu Andegawenów, Luksemburgów i Habsburgów	64
2. Stosunki polityczno-ustrojowe elit społecznych Polski z Andegawenami w aspekcie sukcesji	65
II. Czasy Jadwigi i Władysława Jagiełły (1382–1434)	67
1. Sytuacja międzynarodowa Polski andegaweńsko-jagiellońskiej	67
2. Działalność dyplomacji polskiej w latach 1382–1434	68
3. Organizacja dyplomacji polskiej za Władysława Jagiełły	78
III. W dobie Władysława Jagiełły (1434–1444) i unii personalnej Królestwa Polskiego z Królestwem Węgierskim	83
1. Sytuacja międzynarodowa Polski i Węgier	83
2. Działalność dyplomacji polskiej w latach 1434–1444	85
3. Organizacja dyplomacji polskiej w latach 1434–1444	90
IV. Czasy Kazimierza Jagiełły (1447–1492)	92
1. Sytuacja międzynarodowa	92
2. Aktywność polityczna i dyplomatyczna państwa w drugiej połowie XV w.	94
3. Organizacja dyplomacji kazimierzowskiej	108
V. Czasy młodszych Jagiellonów — Jana Olbrachta i Aleksandra (1492–1506)	114
1. Sytuacja międzynarodowa	114
2. Działalność dyplomacji polskiej w latach 1492–1506	116
3. Organizacja dyplomacji młodszych Jagiellonów	124
VI. W czasach ostatnich Jagiellonów (1506–1572)	127
1. Sytuacja międzynarodowa	127
2. Działalność polityczna Zygmunta Starego	133
3. Organizacja dyplomacji polskiej	149
4. Działalność polityczna i dyplomatyczna w czasach ostatniego Jagiellona (1548–1572)	151
5. Organizacja dyplomacji za Zygmunta Augusta	159
6. Funkcjonowanie polskiej służby dyplomatycznej w latach 1506–1572	161
7. Bilans dyplomacji ostatnich Jagiellonów	165

Zbigniew Wójcik

DYPLOMACJA POLSKA W DOBIE KRÓLÓW ELEKCYJNYCH (1572–1699)

Uwagi wstępne	167
I. Położenie Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej. Działalność dyplomacji w latach 1572–1648	168
1. Po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów	168
2. Dyplomacja Stefana Batorego	169

3. Dyplomacja w okresie walki o tron polski po śmierci Stefana Batorego	173
4. Główne problemy polityki zagranicznej w dobie Zygmunta III	174
5. Na przełomie stuleci. Doba „Wielkiej Smuty” w Rosji	176
6. Polityka południowo-wschodnia	180
7. Polityka i dyplomacja wobec Szwecji i Rosji w pierwszym okresie wojny trzydziesto- letniej	181
8. Między Wschodem i Zachodem, między Francją a Habsburgami	183
II. Dyplomacja polska w dobie wojen drugiej połowy XVII w.	185
1. Sytuacja międzynarodowa wokół Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w.	185
2. Działalność dyplomacji polskiej w okresie powstania na Ukrainie (1648–1654)	189
3. Okres „potopu” szwedzkiego (1655–1660) w dziejach dyplomacji polskiej	191
4. Dyplomacja polska między pokojem oliwskim a odsieczą wiedeńską (1660–1683). Między Rosją, Turcją a Tatarami	196
5. Między Wiedniem i Karłowicami (1683–1699). Finał zmagani dyplomatycznych i militarnych z Rosją i Turcją	201
III. Organizacja służby dyplomatycznej w latach 1572–1699	204
1. Ośrodki dyspozycyjne	204
2. Kadra dyplomatyczna. Rangi ambasadorów	207
3. Ceremoniał dyplomatyczny	209
4. Sprawy organizacyjno-techniczne	210
5. Sprawy dyplomacji w literaturze politycznej. Bilans	212

Józef Andrzej Gierowski

DYPLOMACJA POLSKA W DOBIE UNII PERSONALNEJ Z SAKSONIĄ

I. Sytuacja międzynarodowa i polityka zewnętrzna Rzeczypospolitej	214
1. Unia personalna Polski z Saksonią — nowy element w polityce międzynarodowej	214
2. Wielka wojna północna i „zaćmienie” Polski	220
3. Wokół sukcesji tronu i przynależności Śląska	231
II. Organizacja dyplomacji polskiej i saskiej w dobie unii personalnej	238
1. Naczelne organa dyspozycyjne w Rzeczypospolitej	238
2. Naczelne organa dyspozycyjne dyplomacji saskiej	245
3. Polskie i saskie przedstawicielstwa dyplomatyczne	247
4. Obce przedstawicielstwa w Rzeczypospolitej	253

Jerzy Michalski

DYPLOMACJA POLSKA W LATACH 1763–1794

I. Ostatnie bezkrólowie (1763–1764)	257
1. Sytuacja międzynarodowa i rywalizacje polityczne wewnątrz Rzeczypospolitej. Polskie działania dyplomatyczne	257
II. Od wstąpienia na tron Stanisława Augusta do I rozbioru (1764–1772)	261
1. Sytuacja międzynarodowa i polska polityka zagraniczna	261
2. Dyplomacja polska w latach 1764–1772	268
III. Między I rozbiorem a wojną wschodnią (1772–1786)	274
1. Sytuacja międzynarodowa i próby zorganizowania polskiej polityki zagranicznej	274
2. Dyplomacja polska w latach 1772–1786	279
IV. Od wybuchu wojny wschodniej do III rozbioru (1787–1795)	284
1. Sytuacja międzynarodowa i polska polityka zagraniczna	284
2. Dyplomacja polska w latach 1788–1795	296

DYPLOMACJA POLSKA W LATACH 1795–1831

I. Legiony Polskie gen. Jana Henryka Dąbrowskiego	310
II. Pierwsza „wojna polska” Napoleona i utworzenie Księstwa Warszawskiego	314
III. Druga „wojna polska” i okupacja Księstwa Warszawskiego	319
IV. Kongres Wiedeński (1814–1815)	324
V. „Wspólna” czy odrębna polityka zagraniczna Królestwa Polskiego i Rosji (1815–1830)?	330
VI. Dyplomacja powstania listopadowego (1830–1831)	334
1. Organizacja ministerstwa spraw zagranicznych	334
2. Zadania dyplomacji powstańczej w okresie dyktatury gen. Józefa Chłopickiego (5 XII 1830–18 I 1831)	335
3. Zabiegi polskiej dyplomacji w okresie władzy Rządu Narodowego (29 I–15 VIII 1831)	337

Sławomir Kalembka

POLSKA DZIAŁALNOŚĆ DYPLOMATYCZNA W DOBIE MIĘDZYPowSTANIOWEJ (1831–1860)

I. Specyfika dyplomacji emigracyjnej. Periodyzacja jej dziejów	344
II. Próby kontynuacji dyplomatycznej działalności ks. Czartoryskiego. Sprawa polskich formacji wojskowych. Próby demokratów	347
III. Działania dyplomatyczne Hotelu Lambert od połowy lat trzydziestych XIX w. po lata rewolucyjne — Rzym, Monarchia Osmańska, sprawa Rzeczypospolitej Krakowskiej	355
IV. Działania dyplomatyczne Hotelu Lambert oraz demokratów z emigracji i kraju w rewolucyjnych latach 1848–1849	364
V. Działania dyplomatyczne demokratów i Hotelu Lambert w czasie wojny krymskiej	382

Jerzy Złrada

DYPLOMACJA POLSKA W LATACH 1860–1914

I. O sprawę polską (1860–1862)	390
II. „Durez!”	398
III. Interwencja dyplomatyczna	403
IV. Noty czerwcowe („sześć punktów”)	410
V. Klęska interwencji dyplomatycznej	415
VI. Polityka zagraniczna Traugutta	419
VII. Między Paryżem a Wiedniem (1865–1870)	427
VIII. Sojusz trzech mocarstw	436
IX. Ku wojnie powszechnej	441

Piotr Lossowski

GENEZA NIEPODLEGŁOŚCI. DYPLOMACJA DRUGIEJ RZECZYPOSPOLITEJ

I. Umędzynarodowienie sprawy polskiej w latach I wojny światowej	449
II. Pierwsze agendy za granicą w latach 1914–1916	452
III. Rozwój kwestii polskiej w końcowym okresie wojny	454

IV. Budowa zrębów służby zagranicznej w latach 1917–1918	457
V. Wkład dyplomacji do prac nad kształtowaniem odrodzonego państwa	460
VI. Tworzenie podstaw służby zagranicznej niepodległego państwa	465
VII. Wojenna próba	468
VIII. Układy sojusznicze z Francją i Rumunią. Ostateczne ukształtowanie granic	472
IX. Przejście do normalnej, pokojowej pracy	474
X. Na międzynarodowych konferencjach	481
XI. Polityka zagraniczna po maju 1926	484
XII. Doskonalenie form i metod pracy	486
XIII. Nowy kurs polityki polskiej	489
XIV. Aparat służby zagranicznej w drugiej połowie lat trzydziestych	496
XV. Ostatni przedwojenny okres	503

Waldemar Michowicz

DYPLOMACJA POLSKA W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ

I. Wrzesień 1939	509
1. Niemiecka agresja na Polskę	509
2. Ewakuacja MSZ i obcego korpusu dyplomatycznego z Warszawy i likwidacja polskich placówek w Niemczech	511
3. Agresja ZSRR 17 września i internowanie władz polskich w Rumunii	513
II. Na ziemi francuskiej	516
1. Zmiana międzynarodowej sytuacji Polski i powstanie rządu RP we Francji	516
2. Organizacja MSZ we Francji i zmiany personalne w placówkach zagranicznych na przełomie 1939 i 1940 r.	517
3. Główne zadania polskiej dyplomacji po wrześniu 1939 r.	518
4. Organizacja Polskich Sił Zbrojnych we Francji	519
5. Wokół celów wojny	520
6. Dyplomacja polska wobec poczynań ZSRR po wrześniu 1939 r.	521
7. Klęska Francji i ewakuacja rządu RP do Londynu	523
III. Jedyńy sojusznik Wielkiej Brytanii	524
1. Reorganizacja MSZ i zmiana sytuacji niektórych polskich placówek dyplomatycznych (wiosna 1940–czerwiec 1941)	524
2. Zacieśnienie stosunków polsko-brytyjskich	525
3. Sprawa konfederacji polsko-czechosłowackiej	526
IV. W cieniu stosunków polsko-radzieckich (czerwiec 1941–lipiec 1943)	528
1. Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z ZSRR	528
2. Problem polskich sił zbrojnych w ZSRR	530
3. W obliczu sojuszu brytyjsko-radzieckiego	531
4. Stabilizacja sieci polskich placówek zagranicznych (lipiec 1941–lipiec 1943)	533
5. Zerwanie stosunków polsko-radzieckich	534
V. W obliczu dyktatu wielkich mocarstw	535
1. Zabiegi o normalizację stosunków polsko-radzieckich przed konferencją Wielkiej Trójki w Teheranie	535
2. Konferencja w Teheranie i jej bezpośrednie konsekwencje	537
3. W poszukiwaniu kompromisu (od kwietnia do listopada 1944)	539

VI. W cieniu Jałty	542
1. Sytuacja MSZ i zmiany w placówkach zagranicznych	542
2. Konferencja Wielkiej Trójki w Jałcie	545
3. Następstwa konferencji jałtańskiej	

Józef Kukulka

DYPLOMACJA POLSKA W LATACH 1944–1989

I. Nowe uwarunkowania dyplomacji polskiej po II wojnie światowej	548
1. Przesunięcia terytorialne	548
2. Zmiany demograficzne na obszarze państwa polskiego	551
3. Nowy charakter stosunków z sąsiadami	552
4. Nowe sojusze i ugrupowania	555
II. Zabiegi o uznanie dyplomatyczne nowej państwowości	556
1. Problemy uznania międzynarodowego PKWN	556
2. Zabiegi o uznanie Rządu Tymczasowego RP	558
3. Pełne uznanie dyplomatyczne TRJN	560
III. Organizacja służby zagranicznej	562
1. Kształtowanie się elementów struktury MSZ w latach 1944–1949	562
2. Reorganizacja MSZ według przypisywanych mu funkcji w latach 1949–1971	564
3. Zabiegi o racjonalizację kierowania polityką zagraniczną i dyplomacją w latach 1971–1986	566
4. Zamiary podniesienia efektywności funkcjonowania polskiej służby zagranicznej po roku 1986	571
IV. Polityka kadrowa w służbie zagranicznej	572
1. Początkowa rekrutacja personelu MSZ	572
2. Kadry w okresie „akcji oczyszczania” (1949–1956)	573
3. Próby racjonalizacji polityki kadrowej (1956–1968)	576
4. Prawne stabilizowanie polityki kadrowej w służbie zagranicznej w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych	577
V. Metody i technika pracy dyplomatycznej	579
1. Wdrażanie techniki zbierania i wykorzystywania informacji	579
2. Międzyresortowa korelacja polskich inicjatyw i stanowisk	580
3. Rozwój systemu konsultacji międzynarodowych	581
4. Od usprawiedliwiania stanu wojennego do liberalizacji spojrzenia na świat	582
VI. Aktywność dyplomacji RP i PRL w kręgu sąsiedzkim	583
1. Zacieśnianie więzi z hegemonem radzieckim i jego klientami	583
2. Poszukiwanie rozwiązań problemu niemieckiego	586
VII. Aktywność dyplomacji polskiej w kręgu ogólnoeuropejskim	591
1. Zabiegi o bezpieczeństwo międzynarodowe	591
2. Działania na rzecz współpracy w Europie	594
3. Zahamowania we współpracy polsko-watykańskiej	597
VIII. Aktywność dyplomacji RP i PRL w kręgu ogólnoświatowym	598
1. Zaangażowanie w powszechnych organizacjach międzynarodowych	598
2. Aktywność w strefie krajów rozwijających się	601
3. Udział w misjach i operacjach pokojowych	604
IX. Działalność w sferze kultury	606

Barbara Janicka

KALENDARIUM WYDARZEŃ POLITYCZNO-DYPLMATYCZNYCH 1989-2001	608
BIBLIOGRAFIA SELEKTYWNA	659
INDEKS NAZWISK	668
INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH I ETNICZNYCH	728
SPIS MAP	745
SPIS ILUSTRACJI	746